

Fráhaldsfólk liva longur

Fólk, sum eru losjulimir í Noregi, hava 27 prosent færri krabbameinstilburðir enn norðmenn vanliga.

Forskningsleder Kristina Kjerheim ved Krefregistret.

(Foto: Gunnar Gjertsen)

– Fráhaldsfólk hava minni møguleika fyri at fáa ymsar krabbameinssjúkur, siga triggir granskarar frá »Krefregistret, Institutt for epidemiologisk kreftforskning«, í síni frágæðing.

Høvuðsorsøkin til hetta á hugaverða úrslit er ein kanning, sum er gjord av 5332 losjulimum yvir tiggju ár. Tað er nú komið fram at fráhaldsfólk hava 27 prosent færri krabbameinstilburðir enn onnur. Tað lága talið av krabbameinstilburðum er serliga orsakað av teimum krabbameinssjúkum, sum eru tengdar at rúsdrekka- og ella tubbaksnýtslu, sum heldur ikki er vanlig millum fráhaldsfólk.

Eisini vísir henda kanningin, at fráhaldsfólk hava minni møguleika fyri at fáa aðrar krabbameinssjúkur, tvs. krabbamein sum ikki beinleiðis er tengt at rúsdrekka ella tubbaki. Hartil er samlaða deyðatalið lægri millum fráhaldsfólk enn hjá øðrum. Eisini brótkrabbamein hjá kvinnum er minni vanligt millum fráhaldskvinnur enn hjá øðrum kvinnum, samstundis sum losjumenn hava færri hjarta- og æðrasjúkur enn aðrir.

Tað lönar seg ikki at drekka

Tey, sum hava gjørt hesa kanningina av 5332 fráhaldsfólkum, eru Kristina Kjerheim, Are Helseth og Aage Andersen. Per Sundby hevur fyrr kannað um alkoholistar hava størri møguleika fyri at fáa krabbamein. Nú hava tey so kannað hin endan av brúarunum. Hesi trý settu sær spurningin »kann tað lóna seg at drekka rúsdrekka í Noregi?»

Hetta meta granskararnir seg nú hava fingið eitt greitt svar uppá. Tað lönar seg at vera fráhaldandi. 75 prosent av krabbameinum í munnum, tunguni, svølgirúmi, barkanum, vælindinum og í nýrnum eru orsakað av rúsdrekka og partvis tubbaksnýtslu.

Tey seks krabbameinssløgini, sum beinleiðis eru tengd at rúsdrekkanýtslu, umboða 5 prosent av teimum samlaðu krabbameinstilburðum í Noregi. Fransar drekka í miðal triggjar ferðir so nógv sum norðmenn, har umboða hesar seks krabbameinssjúkur 25 prosent av teimum samlaðu krabbameinstilburðum. Eisini í Italia

og Spania verða fleiri krabbameinssjúkur staðfestar í munni og svølgirúmi o.l. enn vanligt.

– »Tað ser soleiðis út til, at tað sum vit eru komið fram til, eisini kann staðfestast við samanberingum við onnur lond«, sigur Kristina Kjerheim. Eisini í øðrum norðurlondum eru tey »alkoholrelateraðu« krabbameinssløgini færri, undantikið í Danmark. Hesi sløg av krabbameini koma vanliga til sjóndar 20 ár eftir at nýtslan byrjaði.

Minni vandi fyri fráhaldsfólk

– Vit hava skrásett allar krabbameinstilburðir millum fráhaldsfólk frá jan. 1980 til jan. 1990. Hesi töl hava vit samanborið við talið av krabbameinstilburðum, sum hesi »áttu« at havt í mun til tey norsku hagtølini, sigur Kristina Kjerheim.

Tað vísti seg, at samanlagt 350 fráhaldsfólk høvdu fingið staðfest krabbamein hesi tiggju árin, móti einum vantaðum tali uppá 478. Hetta merkir eina »risikoreduktion« uppá 27 prosent. Tá ið tað snýr seg um tey seks »alkoholrelateraðu«

so sum matvanar og »genetiskir« spurningar kunnu hava eina ávirkan, so má fráhald og rúsdrekka og ein lítill tubbaksnýtsla vera høvuðsorsøkin til tað lága talið av krabbameinstilburðum, sigur Kristina Kjerheim.

Granskararnir funnu 37 tilburðir av brótkrabbahjá fráhaldskvinnum, móti 80 vantaðum. Teir funnu 56 tilburðir av »prostatakrabbameini«, móti 95 vantaðum. Teir funnu 2 tilburðir av krabbameini í steinum, móti 105 vantaðum. Teir funnu eisini 9 tilburðir av krabbameini í heilanum, móti 100 vantaðum. Og teir funnu 8 tilburðir av krabbameini í gallinum, móti 208 vantaðum.

– Kanningin setur eisini spurningin um ikki rúsdrekka- og ella tubbaksnýtsla eisini kann setast í samband við aðrar krabbameinssjúkur enn hesar.

Fráhaldsfólk liva longur

– Vit hoyra dagliga at reyðvin minkar um vandan fyri hjarta- og æðrasjúkum, men millum fráhaldsmennin funnu vit 13 prosent færri tilburðir av hesum sjúkum enn vanligt, sigur granskarin, Are Helseth.

Hann sigur, at tey funnu hesar hjarta- og æðrasjúkur hjá 193 fráhaldsmönnum, móti 222 sum er vanligt fyri norðmenn. Millum kvinnur var tað tó eingin munur, 161, sum eisini er vanligt.

– Hetta sigur okkum, at rúsdrekka ikki kann nýtast til at minka um vandan fyri hjartasjúkum, sigur Kristina Kjerheim. Tvs. fleiri hjartasjúkur við rúsdrekka, færri uttan rúsdrekka. Teir samlaðu deyðatilburðir hjá teimum tidsarskeiðið vóru millum

fráhaldsfólk 19 prosent lægri enn vanligt.

– Vit vita ikki heilt síkkurt, hvat tað er við alkoholi, sum skapar krabbamein, men tann kemiska samansetingin hevur møguleika sína ávirkan, sigur Are Helseth. Hann sigur víðari, at granskarar í nógv ár hava roynt at prógvað hvussu vandamikil kaffi og te er, uttan at hetta hevur eydnast.

Við at geva djórum alkohol hevur tað ikki eydnast at »framprovokera« krabbamein í so stóran mun, at tað kann sigast at vera nógv gott próvgundarlag. Men í tí venliga livinum er tað nú prógvað, at tey sum ikki drekka, fáa færri krabbameinstilburðir enn tey, sum drekka.

Fyrr hava verið gjordar kanningar av ymsum trúarbólsum, eitt nú av adventistum og mormonum, og millum hesar eru eins og hjá fráhaldsfólki færri tilburðir av krabbameini og ein lægri »deyðilighet«. Tó má viðmerkjast at hesi trúar-samfelag á nógvum økjum liva heilt órvisi enn fólk flest, t.d. tá ið tað snýr seg um matvanar. Fráhaldsfólk liva sum fólk flest, undantikið tá ið tað snýr seg um rúsdrekkanýtslu og partvis royking.

Fráhaldsfólkini í kanningini

Fráhaldsfólkini, sum lutóku í hesari kanning, vóru fólk frá 10 ára aldri og eldri. Undantikið vóru 153 lokal-felag, sum antin vóru ov smá ella sum vóru »inaktiv«. Ein persónur noktaði at luttaka.

Henda samrøða stóð í blaðnum FOLKET 12. mars 1993, skrivað hevur Gunnar Gjertsen.

Tytt hevur Felagsskrivstovnan hjá Fráhaldsrásluni.

Til BLAÐSØLURNAR

sosialurin aftur ÚTSELDUR?

Boðið so beinanvegin frá á tlf. 11820.

Uttanfyrri vanl. arbeiðstið upplýsir telefonsvararin hvar ringjast skal fyri at fáa fleiri bløð.

Tíðindablaðið **SOSIALURIN**

Sinnisbati

Fritíðarhólið | Krossgotu 15 er opið miku-kvøld kl. 19–22.